

Autorka práce: Eliška Laksarová
Název práce: Etnografie resocializace odsouzených

Bakalářská práce Elišky Laksarové s názvem Etnografie resocializace odsouzených je rozdělena do devíti hlavních kapitol, úvod a seznam použité literatury. Text čítá celkem jící celkem 61 stran. Gramatické a stylistické nedostatky nepřesahují běžnou úroveň. Práce splňuje formální požadavky na tento typ textu kladené.

V bakalářské práci se autorka zaměřila na tzv. resocializační programy pro odsouzené ve výkonu trestu odnětí svobody. Text rozdělila na část teoretickou a část praktickou. V první části nabízí krátký přehled historie vězeňství a samostatnou část věnuje práci Michela Foucaulta konkrétně potom disciplinačním technologiím vládnutí, dozoru a instituci vězení. Druhá část práce se věnuje terénnímu výzkumu mezi odsouzenými, který autorka realizovala ve Vazební věznici Hradec Králové – objekt Pouchov. Do výzkumu zahrнула i zaměstnance věznice. Ve výzkumu využila metody zúčastněného pozorování a interview a studium literatury. Cílem předložené bakalářské práce bylo nalézt odpověď na otázku: „Vnímají odsouzení resocializační programy jako prostředek, vedoucí k pozitivní změně v jejich chování vůči společnosti?“

V práci autorka popisuje rozmanité technologie k disciplinaci těl odsouzených. Jedná se o speciální programy, pod které jsou zařazeny například aktivity pracovní, vzdělávací, ale i aktivity zájmové. Jak píše autorka: “Jejich předešlý život nahradilo striktní dodržování nastolených pravidel a řádů. Došlo k vytržení z přirozeného prostředí, ke ztrátě soukromí a svobody a v neposlední řadě i k narušení či k rozpadu sociálních vazeb s rodinou a přáteli” (57). Autorka zmiňuje, že metodika těchto programů podléhá promyšlené přípravě a vyhodnocování. Na realizaci disciplinačních technologií a přetváření subjektivity odsouzených se podílí také sociální pracovníci a psychologové (19).

S přihlédnutím k teoretické části, lze číst předloženou práci jako foucaultovskou analýzu resocializačních programů v české věznici. Nicméně tento způsob čtení je možný pouze za předpokladu, že čtenář bude znát Foucaultovu práci, přičemž bude disponovat dostatkem ochoty domýšlet si nenapsané a přehlížet napsané. Jinými slovy, autorka promýšlí a popisuje resocializační praktiky z pozice studované instituce, aniž by podrobila technologie resocializace zevrubné kritické dekonstrukci. Text dává naopak tušit, že disciplinační technologie věznice vnímá je jako nástroj převýchovy schopný posunout jednání a myšlení trestance a učinit z něj řádného občana. Autorka tudíž, zcela v opozici k dříve představené konceptualizaci Foucaulta, diskurz zkoumané instituce nepodrobuje kritické analýze, ale naopak reprodukuje. Paradoxně tak v práci, jež čerpá z Foucaultova myšlení, dochází k tzv. *blaming the victim*:

“Jedinec, který se účastnil procesu resocializace, se po ukončení navrací zpátky do prostředí, které dříve zapříčinilo jeho odsouzení. Nejlepší možností je podle mého názoru provést změnu takového prostředí, avšak ne vždy se taková strategie podaří. Nové prostředí s sebou nese samozřejmě i související nejistoty, které je jedinec buď schopný přijmout, nebo nikoliv. Prostředí původní totiž v „nově napraveném“ jedinci může vyvolat další nežádoucí kriminální chování. Záleží pouze na jeho rozhodnutí, jakou možnost si vybere a jak bude vypadat jeho další životní strategie” (26). Aniž by autorka zohlednila specifické, sociálně strukturované, podmínky “nově napravených”, v duchu *blaming the victim* nachází odpovědnost v jednání a myšlení samotných aktérů. Východiska autorky proslavil Oscar Lewis. Jeho kniha *Culture of Poverty* (1966) se stala nechvalně známou a široce kritizovanou právě pro absenci zohlednění strukturálního znevýhodnění - strukturální znevýhodnění, jež dalece přesahuje (morální) možnosti člověka jej překonat. Zatímco se může jednat o běžně přijímaná východiska, nejsem si jistý, zda jsou přijatelná pro bakalářskou práci v oboru sociální antropologie.

Autorku bych rád pochválil za odvalu při výběru téma. Výzkum ve vězení představuje řadu etických, metodologických a dalších překážek a již skutečnost, že si vyjednala povolení k možnosti výzkumu je pozoruhodná. Samotná práce je napsána pečlivě. Věřím, že s jistou dávkou úsilí by mohl být předložený text přepracován do nadstandardní práce.

Po důkladném zvážení doporučuji bakalářskou práci Elišky Laksarové k obhajobě. Práci hodnotím stupněm 3.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'T. Ryška', written in a cursive style.

Tomáš Ryška

V Brně dne 20.8.2016